

Hallinto ja yhteiset palvelut/Kallio Noora

5.6.2018

Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Viite: HE 19/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

VÄESTÖREKISTERIKESKUKSEN LAUSUNTO

Väestörekisterikeskus kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Ehdotetulla esityksellä on tarkoitus selventää yhteisrekisterinpitäjinä toimivien maistraattien ja Väestörekisterikeskuksen keskinäistä vastuunjakoa etenkin suhteessa rekisteröityyn. Väestörekisterikeskus kannattaa sääntelyn täsmentämistä tältä osin ja katsoo, että ehdotettu sääntely on EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen. Myös muut tietosuoja-asetuksesta johtuvat muutokset ovat Väestörekisterikeskuksen näkökulmasta ehdottoman tarpeellisia ja siten kannatettavia.

Väestörekisterikeskus on esittänyt Valtiovarainministeriölle perustellun tarpeen poiketa tietosuoja-asetuksen 23 artiklan nojalla asetuksen 18 artiklan soveltamisesta, joka koskee henkilötietojen käsittelyn rajoittamista silloin, kun rekisteröity kiistää tietojen paikkansapitävyyden. Tältä osin Väestörekisterikeskus viittaa hallituksen esityksessä esiteltyihin perusteluihin poikkeamisen välttämättömyydestä ja toisaalta siihen, ettei poikkeamisella ole vähäistä suurempaa vaikutusta yksilön oikeuksiin. Mikäli taas poikkeamista ei tehtäisi, toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset viranomaisten sekä muiden väestörekisterikeskuksen tarjoamia palveluita käyttävien tahojen toimintaan voivat muodostua merkittäviksi.

Lakiehdotuksella muutettaisiin ulkomaalaisten rekisteröintiä koskevaa käytäntöä siten, että Maahanmuuttovirasto voi tallettaa ulkomaan kansalaista koskevat tiedot ilman henkilön erillistä pyyntöä, kun henkilölle myönnetään ulkomaalaislaissa tarkoitettu oleskelulupa, oleskelukortti tai hänen oleskeluoikeutensa rekisteröidään. Tällä uudistuksella pyritään parantamaan viranomaisten toimintaedellytyksiä varmistamalla, että ulkomaan kansalainen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa rekisteröidään mahdollisimman luotettavin tiedoin.

Nykyisin ulkomaalaisen voi hänen omasta pyynnöstään rekisteröidä väestötietojärjestelmään joko 1) Maahanmuuttovirasto oleskelulupaa tai vastaavaa koskevassa asiassa, 2) Verohallinto kun henkilötunnus on tarpeen verotuksellisista syistä, erityisesti kun henkilön tarvitsee veronumeron työskennelläkseen rakennustyömaalla tai 3) maistraatti missä tahansa tilanteessa. Kotikunta-asiat tosin käsitellään aina maistraatissa. Kun Maahanmuuttovirasto antaa henkilötunnuksen, väestötietojärjestelmään voidaan merkitä myös tiedot hänen oleskeluansa koskevasta päätöksestä, jolloin tiedot ovat tarvittaessa muidenkin viranomaisten käytössä.

Ehdotettu muutos ei vaikuta väestötietojärjestelmään rekisteröinnin yleisiin edellytyksiin, jotka ovat 1) henkilökohtainen käynti viranomaisen luona sekä 2) henkilön luotettava tunnistaminen.

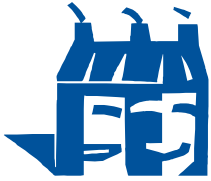
Esityksessä muutettaisiin lainsäädäntöä niin, että yleisten edellytysten täytyessä Maahanmuuttovirasto voisi antaa henkilötunnuksen myönteisen oleskeluluvan tai vastaavan päätöksen saavalle ulkomaan kansalaiselle ilman henkilön omaa pyyntöä. Yksi nykyisen menettelyn ongelmista on ollut oleskelulupaa hakevan asiakkaan informointi siitä, miksi henkilötunnuksen saaminen on hänelle lähes välttämätön voidakseen toimia Suomen yhteiskunnassa. Osa asiakkaista on tämän vuoksi jättänyt pyytämättä henkilötunnusta Maahanmuuttoviraston kanssa asiain yhteydessä, mutta siitä huolimatta lähes kaikki joutuvat myöhemmin käymään maistraatissa saadakseen henkilötunnuksen. Tällöin asiakkaan henkilötunnus ei kuitenkaan päivitty automaattisesti väestötietojärjestelmästä ulkomaalaisrekisteriin, jolloin puolestaan oleskelulupatiedot eivät siirry ulkomaalaisrekisteristä väestötietojärjestelmään.

Edellä mainitusta on johtunut toinen nykytilan ongelma, joka koskee kunnille turvapaikan saaneista maksettavia laskennallisia korvauksia. Näiden maksatus on automatisoitu, mutta järjestelmän toimivuus riippuu siitä, että turvapaikan saaneen henkilötunnus on merkitty ulkomaalaisrekisteriin. Niiden turvapaikan saaneiden kohdalla, jotka ovat saaneet henkilötunnuksen vasta Maahanmuuttoviraston päätöksen jälkeen pyytämällä sitä erikseen maistraatista, tämä on aiheuttanut huomattavan työllistäviä manuaalimenettelyjä sekä maistraateissa että työ- ja elinkeinoministeriön alaisessa KEHA-keskuksessa. Maistraateissa on jouduttu manuaalisesti lisäämään siellä rekisteröityjen henkilöiden henkilötunnuksia ulkomaalaisrekisteriin, ja KEHA-keskuksessa on jouduttu tekemään manuaalisia korvausten maksatukseen liittyviä toimenpiteitä. Olisi tietysti mahdollista automatisoida työ maistraattien puolella niin, että maistraatin antama henkilötunnus päivittyisi automaattisesti väestötietojärjestelmästä ulkomaalaisrekisteriin. Se olisi kuitenkin vaatinut kalliiden uusien tietojärjestelmien rakentamista, ja sen sijaan päädyttiin kuitenkin ehdottamaan nyt ehdolla olevaa ratkaisua, jossa pienillä muutoksilla voidaan hyödyntää jo olemassa olevia tietojärjestelmiä nykyistä tehokkaammin.

Väestörekisterikeskuksen mielestä ehdotusta ei myöskään tule nähdä tarpeettomana puuttumisena henkilön tiedolliseen itsemääräämisoikeuteen, koska rekisteröitävien henkilöiden piiri ei käytännössä laajenisi nykyisestä. Sellainenkin henkilö, joka nyt kieltäytyy rekisteröitymään väestötietojärjestelmään ulkomaalaisasian yhteydessä, joutuu kuitenkin käymään myöhemmin itse maistraatissa pyytämässä rekisteröintiä, koska henkilötunnus on käytännössä lähes välttämätön Suomen yhteiskunnassa toimimisen ja yhteiskunnallisten oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamisen kannalta. Rekisteröinti ja henkilötunnuksen saaminen siis ainoastaan aikaistuisi nykyisestä ja se voitaisiin nykyistä useammassa tapauksessa tehdä vaivaamatta henkilöä itseään.

Nyt ehdotettu muutoskaan ei aukottomasti ratkaise kaikkia ongelmia, vaan manuaalitoimintaa joudutaan tekemään siinäkin tapauksessa, että muutos toteutuu. Määrä on kuitenkin huomattavasti pienempi kuin nyt, kun Maahanmuuttovirasto voi rekisteröidä väestötietojärjestelmään nekin ulkomaan kansalaiset, jotka eivät ymmärrä henkilötunnuksen saamisen tärkeyttä eivätkä siksi pyydä rekisteröintiä ulkomaalaisasian yhteydessä. Manuaalitoimia aiheuttavat jatkossa enää väestötietojärjestelmän automaattiset rekisteröintitarkistukset, joilla pyritään varmistumaan siitä, ettei samaa henkilöä rekisteröidä useampaan kertaan.

Ehdolla oleva muutos vaikuttaa Maahanmuuttoviraston prosessien lisäksi maistraatin prosesseihin. Nykyisin maistraatti voi yleisten edellytysten täytyessä rekisteröidä ulkomaalaisen, jos tämä saa kotikunnan Suomessa tai rekisteröinti on tarpeen esimerkiksi työntekoon tai opiskeluun liittyvästä syystä. Jatkossa maistraatti voisi yleisten edellytysten täytyessä aina rekisteröidä ulkomaan kansalaisen, jos Maahanmuuttovirasto on myöntänyt hänelle oleskeluluvan tai tehnyt jonkun muun häntä koskevan myönteisen päätöksen oleskelusta. Näin ollen osassa ta-

Hallinto ja yhteiset palvelut/Kallio Noora

5.6.2018

pauksia maistraatin ei enää tarvitsisi selvittää, onko työskentelyyn tai opiskeluun liittyvää syytä olemassa tai pyytää siihen liittyviä todistuksia.

Edellä esitetyn tavoin ehdotettu muutos tehostaisi prosesseja sekä viranomaisten että rekisteröitävien ulkomaan kansalaisten näkökulmasta. Siksi Väestörekisterikeskus väestötietojärjestelmän teknisenä ylläpitäjänä ja rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä vastaavana viranomaisena kannattaa ehdotusta.

Väestörekisterikeskus kannattaa myös muita ehdotuksessa esitettyjä muutoksia liittyen tietojen luovutukseen sekä sähköisen asiointitunnuksen muuttamiseen.

Ylijohtaja

Janne Viskari

Johtaja

Lea Krohns